

Άργος Ορεστικό

Η Πανεπιστημιακή Ανασκαφή στη θέση Παραβέλα

Δημήτρης Πλάντζος

Αναπληρωτής Καθηγητής
Κλασικής Αρχαιολογίας

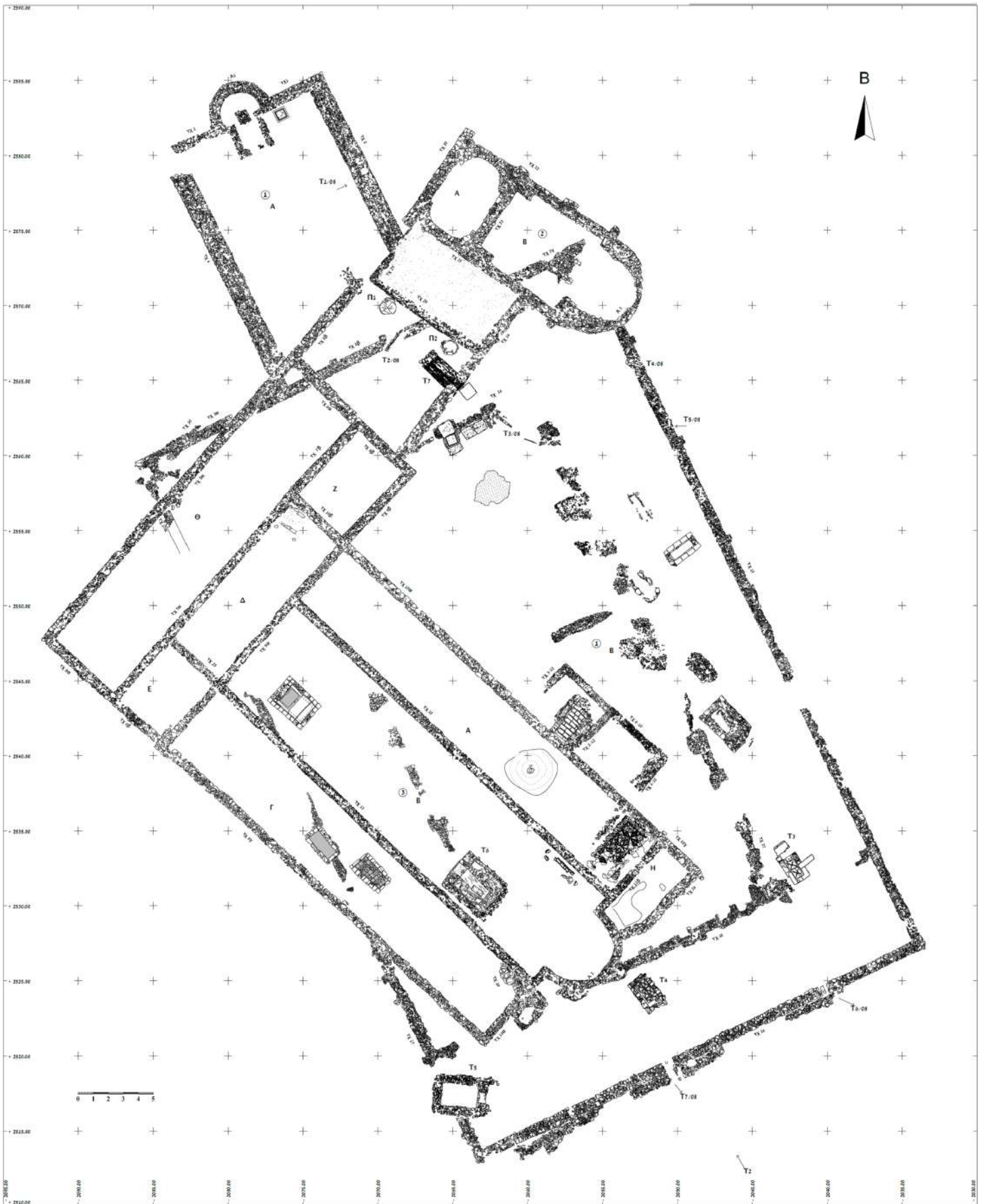
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

dkplantzos@arch.uoa.gr

Η μετάβαση από την Ύστερη Αρχαιότητα στον πρώιμο Μεσαίωνα υπήρξε μια αργή περίοδος σταδιακών μεταβολών και μετασχηματισμών που έθεσαν, στη μακρά διάρκεια, τα θεμέλια της νεωτερικότητας. Η προοδευτική υποχώρηση των πολιτικών και πολιτειακών σχηματισμών του αρχαίου κόσμου οδήγησε στην ανάδυση των περιφερειακών, κυρίως αγροτικών και μεταπρατικών οικονομιών ως καθοριστικών παραγόντων κοινωνικής και πολιτικής εξέλιξης.¹ Αν και συνήθως η μετάβαση από τον αρχαίο στον μεσαιωνικό κόσμο εντάσσεται σε ένα προ πολλού παγιωμένο αφήγημα «παρακμής», «πτώσης», «εκφυλισμού» κ.ο.κ., είναι πλέον σαφές ότι παρόμοιες εκτιμήσεις θα πρέπει σε κάθε περιοχή ή θέση του αρχαίου κόσμου να ελέγχονται τόσο ιστορικά όσο και αρχαιολογικά. Η Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού, που διεξάγεται στη θέση Παραβέλα του Νομού Καστοριάς από το 2009 υπό τη διεύθυνση του συγγραφέα και του αναπληρωτή καθηγητή κλασικής αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών Δημήτρη Δαμάσκου, έρχεται αντιμέτωπη με ακριβώς αυτόν τον προβληματισμό: πώς, και υπό ποιες συνθήκες, συντελείται στην Δυτική Μακεδονία το «τέλος του αρχαίου κόσμου», και με ποιους όρους τίθενται τα θεμέλια της νέας εποχής.²

Λέξεις ευρετηρίου

Άργος Ορεστικό
Ορεστίς
Κοινόν των Ορεστών
Άνω Μακεδονία
Ύστερη Αρχαιότητα

1. Αργος Ορεστικό, Παραβέλα: ο ανασκαφικός χώρος μετά το τέλος της ανασκαφικής περιόδου του 2012 (σχ. Χ. Κωτσίδου).

Σκοπός της ανασκαφής είναι να συνεχίσει παλαιότερες έρευνες στην περιοχή, και συγκεκριμένα τη σύντομη ανασκαφή που είχε διενεργήσει στη θέση Παραβέλα (2 χλμ. περίπου βορειοδυτικά της σημερινής κωμόπολης του Άργους Ορεστικού) ο Θανάσης Παπαζώτος το καλοκαίρι του 1991 (εικ. 1).³ Την περίοδο 1988-1991 ο Παπαζώτος εντόπισε με τις έρευνές του, σε θέση που βρίσκεται στη βορειοδυτική έξοδο του σημερινού Άργους Ορεστικού, τα ερείπια της ρωμαϊκής Διοκλητιανουπόλεως που, όπως παραδίδει ο Προκόπιος (*Περί Κτισμάτων* 4.3), ιδρύθηκε στις όχθες του Αλιάκμονα στα τέλη του 3ου αι. Παράλληλα, ανέσκαψε στην Παραβέλα τρίκλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική διαστάσεων 34,50 × 18,50 μ. με μεταγενέστερες προσθήκες και προεκτάσεις, αλλά και σειρά χριστιανικών τάφων και μαρτυρίων.

Στην ίδια ανασκαφή, ο Παπαζώτος είχε εντοπίσει τα ερείπια ενός παλαιότερου μνημειακού κτηρίου, το οποίο φαίνεται να χρονολογείται στα αυτοκρατορικά χρόνια, πρόκειται δηλαδή για λείψανο μιας οικοδομικής φάσης παλαιότερης από την ίδρυση της Διοκλητιανουπόλεως. Το κτήριο έχει προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ και αποτελείται από δύο κύριους ορθογώνιους χώρους: μία αίθουσα περ. 17,5 × 12 μ. στα βορειοδυτικά και ένα πολύ μεγαλύτερο αίθριο 52,40 × 33,20 μ. Χαρακτηριστικό στοιχείο της αίθουσας είναι η μικρή κόγχη στο μέσο της βορειοδυτικής πλευράς και τα κτιστά έδρανα κατά μήκος των μακρών πλευρών (εικ. 2). Στο εσωτερικό της κόγχης υπήρχε κτιστό βάθρο. Στο σημείο αυτό ο Παπαζώτος είχε βρει ένα

3. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: θραύσμα μαρμάρινου γλυπτού (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας).

θραύσμα από χέρι αγάλματος, και συγκεκριμένα ένα ανδρικό χέρι που κρατεί κλαδί δάφνης (εικ. 3). Το 2006, ο Δημήτρης Δαμάσκος, εξετάζοντας τις μελέτες και τα ανασκαφικά ημερολόγια που άφησε

2. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: η αφίδα του ρωμαϊκού κτηρίου από τα βορειοανατολικά κατά την ανασκαφή του 2010.

4. Τμήμα ενεπίγραφου τιμητικού βάρθρου. 41-54 μ.Χ. (Αρχαιολογικό Μουσείο Άργους Ορεστικού).

πίσω του ο πρόωρα χαμένος ανασκαφέας,⁴ ταύτισε το ρωμαϊκό κτήριο της Παραβέλας με δημόσιο κτήριο συναθροίσεων, και πρότεινε περαιτέρω την ταύτισή του με την έδρα του Κοινού των Ορεστών.⁵ Όπως είναι γνωστό, το 197 π.Χ. οι Ορεστοί είχαν αποσκιρτήσει από το μακεδονικό βασίλειο υπέρ των Ρωμαίων και αυτό τους παρείχε μια σχετική ανεξαρτησία εντός της ρωμαϊκής επικράτειας. Η Ορεστίς, μία από τις περιοχές της Άνω Μακεδονίας κατά την αρχαιότητα, έφερε το

όνομα του μυθικού ιδρυτή της, Ορέστη. Οι κάτοικοι των μικρών πόλεων της Ορεστίδος ήταν συνασπισμένοι στο Κοινόν των Ορεστών, μια συνομοσπονδία πολιτικού χαρακτήρα για την οποία όμως δεν διαθέτουμε περαιτέρω στοιχεία, όπως για παράδειγμα τη χρονολογία ίδρυσης ή διάλυσής της (υποθέτουμε όμως ότι το Κοινόν είχε αποδυναμωθεί πολιτικά και πάψει να υφίσταται έως τα τέλη του 3ου αι. μ.Χ., την περίοδο δηλαδή της ίδρυσης της Διοκλητιανουπόλεως). Το τμήμα

5. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: υποθεμελίωση της στοάς του ρωμαϊκού κτηρίου κατά την ανασκαφή του 2010.

6. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: ανάγλυφο κυμάτιο από λίθινη επένδυση κτηρίου.

ενεπίγραφου τιμητικού βάρθρου προς τιμήν του Αυτοκράτορα Κλαυδίου (41-54 μ.Χ.) που είχε βρεθεί εντοιχισμένο σε σχολείο (εικ. 4), και σήμερα εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Άργους, αποτελεί τη σαφέστερη αναφορά στο Κοινόν, ενώ υπάρχουν και άλλες, λιγότερο άμεσες επιγραφικές μαρτυρίες.

Πρωταρχικός σκοπός της ανασκαφής είναι η περαιτέρω διερεύνηση του ρωμαϊκού κτιρίου καθώς και η αποσαφήνιση ιστορικών και τοπογραφικών θεμάτων που σχετίζονται με τη ζωή στην περιοχή κατά τους Αυτοκρατορικούς χρόνους και πριν από την ίδρυση της Διοκλητιανούπολεως.⁶ Σύμφωνα με την υπόθεσή μας, που φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τις έως τώρα έρευνες, ο χαμηλός λόφος της Παραβέλας υπήρξε κατά τους ύστερους ελληνοιστικούς και κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους το κέντρο μιας πόλης που θα μπορούσε να πρόκειται για το γνωστό από τις πηγές Άργος Ορεστικό, την πόλη που σύμφωνα με

τον ιδρυτικό της μύθο είχε ιδρύσει ο Ορέστης μετά από τη φυγή του από το πατρογονικό του Άργος κυνηγημένος για το φόνο της μητέρας του Κλυταιμνήστρας. Είναι βέβαια προφανές πως το αντίστοιχο πόλισμα των προγενέστερων χρόνων, όποιο και αν ήταν το όνομά του, δεν βρισκόταν στη συγκεκριμένη θέση, στο κέντρο της «αργεστιάς πεδιάδας» που αναφέρουν οι αρχαίοι συγγραφείς (πβ. Τ. Λίβιος, 27.33.1) αλλά σε άλλη, ασφαλέστερη.

Οι έως τώρα έρευνες (2009-2016), επιβεβαιώνουν πως το αίθριο του μεγάλου ρωμαϊκού κτηρίου στην Παραβέλα διέτρεχε εσωτερική στοά, πλάτους περίπου 7,5 μ. Καθώς ορισμένα μόνον μέρη της ήταν λίθινα, και πολλά μάλιστα από αυτά φαίνεται ότι ανακυκλώθηκαν σε μεταγενέστερα κτήρια, αλλά και έπεσαν θύματα της εντατικής «λατόμευσης» της Παραβέλας έως και τον προχωρημένο 20ό αι., η προσπάθεια ανασύνθεσης της στοάς, αλλά και του μνημείου εν γένει, θα πρέπει να αρκестεί στη μελέτη των θεμελιώσεων ή και των υποβάθρων θεμελίωσης που συναντάμε σε σχετικά μικρό βάθος κάτω από το επιφανειακό στρώμα (εικ. 5). Σύμφωνα με τις έως τώρα παρατηρήσεις μας, το κτήριο και η στοά θα πρέπει να έφεραν λίθινη εξωτερική επένδυση που θα κάλυπτε το ταπεινότερο υλικό από το οποίο ήταν δομημένο. Η επένδυση αυτή, από τοπικό ασβεστόλιθο, έφερε γλυφές κυματίων, επικράνων, γεισιπόδων κλπ (εικ. 6).

7. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: θραύσματα μαρμάρινης επένδυσης κατά την ανασκαφή του 2010.

8. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Βαλεντινιανού Α΄. 367-375 μ.Χ. (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας).

9. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: λακκοειδής ταφή του 4ου αι. μ.Χ.

Το χαρακτηριστικότερο όμως στοιχείο της διακόσμησης του κτηρίου που έχει εντοπιστεί έως τώρα είναι η πλούσια επένδυση του εσωτερικού της μικρότερης αίθουσας με τα έδρανα και την κόγχη με πολύχρωμα μαρμαροθετήματα, τα θραύσματα των οποίων εντοπίζονται κατά εκατοντάδες στο χώρο (εικ. 7). Σύμφωνα με τις αναλύσεις που πραγματοποίησε ο Γιάννης Μανιάτης στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών Δημόκριτος, τα μαρμαροθετήματα της Παραβέλας

10. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: κεραμοσκεπής ταφή του 4ου αι. μ.Χ.

ανήκουν σε τέσσερις ποικιλίες μαρμάρου: 1. verde antico από το Χασάνμπαλι Λάρισας, 2. ερυθρωπό Χίου και Σκύρου, 3. λευκό Θάσου, και 4. ένα άλλο, λεπτόκοκκο λευκό, του οποίου η προέλευση τοποθετείται στο λατομείο της Πρίλαπου (σημ. Prilep στην ΠΓΔΜ).

Αν και η πόλη του Άργους εγκαταλείφθηκε στα τέλη του 3ου αι. μ.Χ., φαίνεται ότι το κτήριο δεν καταστράφηκε αμέσως, αλλά αφέθηκε στη τύχη του. Το παχύ στρώμα καταστροφής που συναντάμε σε όλο το εύρος του ανασκαφικού χώρου περιέχει πληθώρα νομισμάτων κυρίως του μέσου και ύστερου 4ου αι. (πβ. εικ. 8), γεγονός που φαίνεται να δείχνει πως το κτήριο κατέρρευε σταδιακά και ισοπεδώθηκε οριστικά έναν και πλέον αιώνα μετά την εγκατάλειψή του, ενδεχομένως όταν ξεκίνησαν οι εργασίες για την ανέγερση της βασιλικής στο χώρο.

Το σημαντικότερο, ίσως, εύρημα της έως τώρα έρευνας είναι ενδεχομένως η διαπίστωση πως από τα μέσα του 4ου αι., ίσως και νωρίτερα, μερίδα των παλαιών κατοίκων επιστρέφει στην Παραβέλα για να θάψει τους νεκρούς της. Οι τάφοι που εντοπίσαμε στην Παραβέλα έχουν κατά κανόνα προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ και είναι επί το πλείστον ακτέριστοι (αν και υπάρχουν και σημαντικές εξαιρέσεις). Είναι κατά κανόνα λακκοειδείς (πβ. εικ. 9), συχνά κεραμοσκεπείς, ιδίως σε περιπτώσεις βρεφικών ταφών (εικ. 10). Σε ορισμένες περιπτώσεις ορίζονται από αργούς λίθους, ενώ το 2012 βρέθηκε και ταφή σε κτιστή ορθογώνια κατασκευή καλυμμένη με πήλινες πλάκες (εικ. 11). Το 2014 αποκαλύφθηκε ταφικό μνημείο πολύ καλής κατασκευής, με κάλυμμα από ασβεστολιθικές πλάκες, η μία εκ των οποίων έφερε χάλκινους κρίκους για την είσοδο στον ταφικό θάλαμο (εικ. 12). Ο θάλαμος περιείχε επτά νεκρούς, δύο τοποθετημένους εκτάδην, ενώ τα οστά των υπολοίπων ήταν συγκεντρωμένα στη ΝΔ γωνία του θαλάμου (εικ. 13). Την ίδια χρονιά αποκαλύφθηκε κτιστός κιβωτιόσχημος τάφος κατασκευασμένος με πήλινες τετράπλευρες πλάκες και κονίαμα στις εξωτερικές και εσωτερικές του πλευρές (εικ. 14). Ο νεκρός είχε προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ, ήταν τοποθετημένος εκτάδην, και ήταν κτερισμένος με πήλινη πρόχου, δύο χάλκινα δαχτυλίδια περασμένα στο δεξί του χέρι, και δύο ξύλινες κτένες με χάλκινη λαβή τοποθετημένες στα πόδια του.

Οι ένοικοι των τάφων είναι άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών, ενώ υπάρχουν και αρκετές

11. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: κτιστός τάφος του 4ου αι. μ.Χ.

12. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: κιβωτιόσχημος τάφος του 4ου αι. μ.Χ.

13. *Αργος Ορεστικό, Παραβέλα: το ταφικό μνημείο της εικ. 11 (εσωτερικό).*

ταφές μικρών παιδιών και βρεφών. Το σκελετικό υλικό βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης από την επίκουρη καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Σέβη Τριανταφύλλου.

Είναι σχετικά σπάνιες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ταφές είναι κτερισμένες με νομίσματα. Ένας απλός λακκοειδής, ακτέριστος κατά τα άλλα, τάφος νεαρού αγοριού περιείχε έναν εξαιρετικά σπάνιο για την Άνω Μακεδονία νομισματικό θησαυρό οκτώ χάλκινων νομισμάτων Κωνσταντός και Κωνσταντίου Β', που τοποθετούν την ταφή αμέσως πριν τα μέσα του 4ου αι. Μια πλουσιότερη γυναικεία ταφή περιείχε χάλκινα κοσμήματα και νόμισμα επίσης Κωνσταντίου Β', του 350-355 μ.Χ. (εικ. 15).⁷ Η ίδια ταφή περιείχε και διάτρητο χάλκινο νόμισμα Γαλερίου, του 306-311 μ.Χ., σε δεύτερη χρήση ως περιάπτο (εικ. 16).⁸ Σε ορισμένες άλλες ταφές βρέθηκαν μεμονωμένα ακόσμητα αγγεία, ενώ μικρός αριθμός ταφών περιείχε και χρυσά ή αργυρά κοσμήματα. Οι τάφοι εντοπίζονται κάτω από το στρώμα καταστροφής, το οποίο σύμφωνα

14. *Αργος Ορεστικό, Παραβέλα: κιβωτιόσχημος τάφος του 4ου αι. μ.Χ.*

15. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Κωνσταντίου Β'. 350-355 μ.Χ. (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας).

16. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Γαλερίου (306-311 μ.Χ.) σε δεύτερη χρήση (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας).

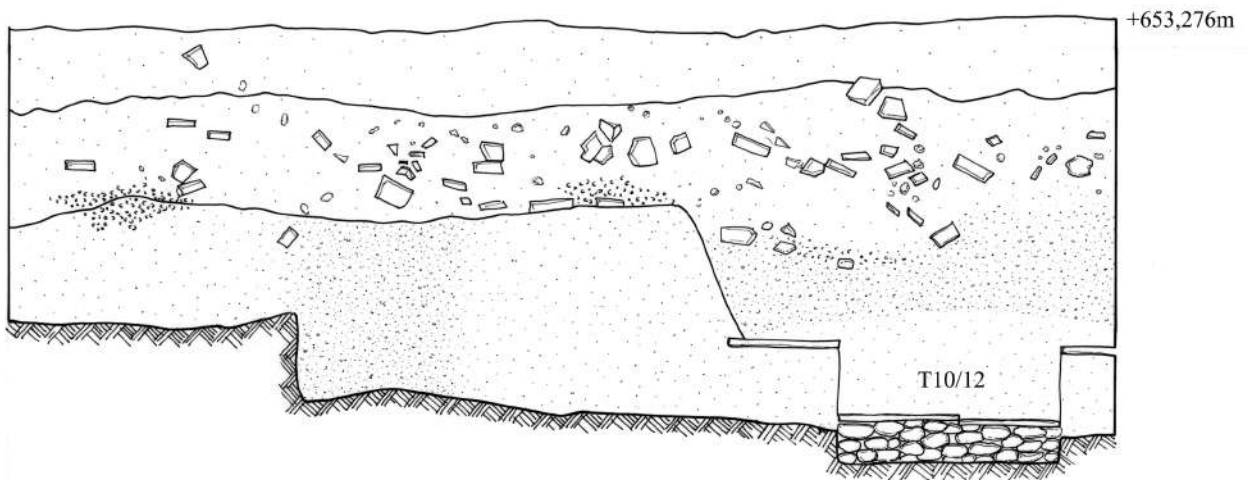
με τα έως τώρα δεδομένα φαίνεται να δημιουργήθηκε εκ των υστέρων (εικ. 17). Τα νομίσματα που βρέθηκαν εντός του στρώματος καταστροφής υποδεικνύουν ότι η τελική κατάρρευση του κτηρίου συνέβη προς το τέλος του 4ου αι., ενδεχομένως στο πλαίσιο της διευθέτησης του χώρου για την ανέγερση της βασιλικής.

Ως επί το πλείστον οι ταφές μοιάζουν να προτιμούν τον χώρο της στοάς, τμήμα της οποίας θα πρέπει να βρισκόταν στη θέση του ακόμη κατά τα μέσα του 4ου αι. Στο σημείο αυτό, και κάτω από το παχύ στρώμα καταστροφής, κατά την ανασκαφή του 2009 βρήκαμε κτιστό ταφικό μνημείο, συλημένο πιθανότατα κατά τη δεκαετία του 1990, το οποίο αρχικά θα πρέπει να έφερε λίθινη ανάγλυφη επένδυση και ενδεχομένως και γλυπτό διάκοσμο (εικ. 18). Η χρονολόγησή του δεν είναι δυνατή, υποθέτουμε όμως ότι τοποθετείται και αυτό, μαζί με τουλάχιστον ένα άλλο, του οποίου μικρά υπολείμματα βρέθηκαν σε άμεση γειτνίαση,

γύρω στα μέσα του 4ου αι. Υποθέτουμε ότι τα μνημεία αυτά είχαν «υιοθετήσει» την ερειπωμένη στοά ως κάλυμμα και αρχιτεκτονικό τους πλαίσιο.

Τέλος, κατά την ανασκαφική περίοδο του 2012, βρέθηκε ένα ακόμη υπόγειο ταφικό μνημείο, ανάλογο εκείνων που ήταν ήδη γνωστά από τις προηγούμενες έρευνες στην Παραβέλα. Πρόκειται για υπόγειο, θολωτό κτίσμα στο οποίο οδηγεί κλίμακα οκτώ βαθμίδων, επενδεδυμένη με πλίνθινες τετράπλευρες πλάκες και κονίαμα. Το ταφικό μνημείο, που έχει και αυτό προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ, σκάφτηκε από την τότε 16η ΕΒΑ και την αρχαιολόγο κ. Ανδρομάχη Σκρέκα.⁹ Είναι πολύ πιθανό η υπερκείμενη βασιλική να κτίστηκε με τον δεδομένο προσανατολισμό λαμβάνοντας υπόψη το υπόγειο ταφικό μνημείο και παρεμφερή κτίσματα. Η αποκάλυψη των ταφικών μνημείων ενισχύει την άποψη για την πλήρη μετατροπή του άλλοτε δημόσιου χώρου των ρωμαϊκών χρόνων σε νεκροταφείο της υστερορωμαϊκής εποχής, προτού

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΒΕΛΑ, ΤΟΜΗ Ω12 Δυτική παρειά (2012)

17. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: στρωματογραφική τομή στον Τομέα Ω12 (σχ. Α. Κοντονής).

18. Αργος Ορεστικό, Παραβέλα: κτιστό ταφικό μνημείο του 4ου αι. μ.Χ.

κτιστεί, ίσως στα τέλη του 4ου ή τις αρχές του 5ου αι., η μνημειώδης βασιλική.

Οι έως τώρα έρευνες στην Παραβέλα μάς έχουν επιτρέψει να μελετήσουμε κυρίως τον χρονικό ορίζοντα από την εγκατάλειψη της Παραβέλας στα τέλη του 3ου αι. μ.Χ. έως την ανέγερση της βασιλικής στα τέλη του 4ου ή λίγο αργότερα. Στο διάστημα των τριών ή τεσσάρων γενεών που μεσολάβησαν, η περιοχή εκχριστιανίζεται προοδευτικά (καθώς την εποχή των διωγμών υπό τον Διοκλητιανό και τον Γαλέριο διαδέχεται το δόγμα της ανεξιθρησκείας αρχικά και εν τέλει η σταδιακή επιβολή του Χριστιανισμού κατά το δεύτερο ήμισυ του 4ου αι.). Ταυτόχρονα, μετατοπίζονται τα κέντρα εξουσίας, ισχυροποιείται πολιτικά το ανατολικό κομμάτι της Αυτοκρατορίας, ενώ αλλάζει και η οργάνωση της οικονομίας. Η Παραβέλα, όπου υποθέτουμε ότι λειτουργούσε το πολιτειακό και θρησκευτικό κέντρο της Ορεστίδος μέχρι το τέλος του 3ου αι., εγκαταλείπεται όταν οι

κάτοικοί της μεταφέρονται στην ασφαλέστερη τοποθεσία της Διοκλητιανούπολης. Το κτήριο των αυτοκρατορικών χρόνων εγκαταλείπεται και αυτό για μισό αιώνα περίπου, μετά όμως η θέση χρησιμοποιείται εκ νέου, αυτή τη φορά ως νεκροταφείο. Ο χριστιανικός χαρακτήρας των υπόγειων ταφικών μνημείων που έχουν έως τώρα εντοπιστεί, καθώς και ο μνημειακός χαρακτήρας της *extra-muros* βασιλικής που διαδέχεται το ρωμαϊκό κτίσμα της Παραβέλας, δηλώνει ότι η θέση σταδιακά αποκτά σημασία για την αναδυόμενη νέα θρησκεία.¹⁰ Η συστηματική ταφική χρήση του χώρου δηλώνει πως η συγκεκριμένη κοινότητα επιχειρεί να συγκροτήσει την συλλογική της τοπική, πολιτική, ενδεχομένως και θρησκευτική της ταυτότητα μέσα και από την διαχείριση της μνήμης των προγόνων της.

ABSTRACT

Argos Orestikon University Excavation at Paravela

Dimitris Plantzos

Associate Professor of Classical Archaeology
National and Kapodistrian University of Athens, Athens, Greece

Themes in Archaeology 2017, 1(1): 22-33

The site of Paravela lies approximately 1,5 km northwest of the present-day town of Argos Orestikon in Western Macedonia (Kastoria Prefecture) in Northern Greece. A systematic excavation, under the joint auspices of the University of Athens and the University of Patras, has been underway since 2009.

The project continues earlier research in the area, undertaken briefly by the late Th. Papazotos in the summer of 1991. Digging a number of Early Christian basilicas and parts of the city's fortification, Papazotos was able to identify an archaeological site in the outskirts of Argos Orestikon with the city known as *Diokletianoupolis*, which apparently was situated in the area before the Emperor Justinian moved it to a more suitable site under present-day Kastoria. Papazotos himself discovered on the nearby site of Paravela, under a later *extra muros* Christian basilica, a building, safely datable to the time prior to the reign of Emperor Diocletian. The building, dug by Papazotos only partially, has never been published and has not been duly incorporated into accounts on the area, even though it could shed light to some crucial historical and topographical questions. It is our belief that the building served as the seat for the "Koinon (League) of the Orestoi" - a federation-like body of the region's cities. The building consisted of a smaller assembly house and a larger, rectangular quad. Our initial task is to confirm this view and investigate the relationship of the building with any further remains of the ancient city still underground.

Between 2009-2016, we have been able to establish that after the building was abandoned in late 3rd c. AD, its grounds were partially reused as a burial site between approximately AD 340-400, at which time, or slightly later, the Christian basilica was erected.

Key words: Argos Orestikon, Orestis, League of Orestes, Upper Macedonia, Late Antiquity

Βιβλιογραφία - Σημειώσεις

1. McCormick M. *Origins of the European Economy. Communications and Commerce AD 300-900*. Cambridge University Press, Κέμπριτζ 2001· Banaji J. *Agrarian Change in Late Antiquity. Gold, Labour, and Aristocratic Dominance*. Oxford University Press, Οξφόρδη και Νέα Υόρκη 2001· Garnsey P. και Saller R. *The Roman Empire. Economy, Society, and Culture*. Duckworth, Λονδίνο 2001.
2. Από την εκκίνησή της, και έως και το 2012, η ανασκαφή ανήκε στον Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενώ από το 2013 έχει ενταχθεί στον ετήσιο προγραμματισμό του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ανασκαφή τελεί υπό την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καστοριάς. Έχει χρηματοδοτηθεί από τα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Δυτικής Ελλάδας, Αθηνών και Πατρών, το Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστοπούλου και το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ. Στην ανασκαφή έχουν συμμετάσχει στο πλαίσιο της εκπαίδευσής τους φοιτητές των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Αθηνών και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και του Τμήματος Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Πατρών (πρώην Ιωαννίνων).
3. Παπαζώτος Α. Ανασκαφή Διοκλητιανουπόλεως. Οι πρώτες εκτιμήσεις, ΑΔ 43, 1988, 195-218.
4. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται προς την Ιόλη Βιγγοπούλου, η οποία εντόπισε τα ημερολόγια της ανασκαφής ανάμεσα στα κατάλοιπα του Θανάση Παπαζώτου και μας παρέχει απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτά.
5. Δαμάσκος Δ. Τοπογραφικά ζητήματα της Ορεστίδος και η αναζήτηση της έδρας του Κοινού των Ορεστών, ΑΕΜΘ 20, 2006, 911-921.
6. Δαμάσκος Δ. και Πλάντζος Δ. Η πανεπιστημιακή ανασκαφή στο Άργος Ορεστικό, ΑΕΜΘ 23, 2009, 27-32 και Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού, ΑΕΜΘ 24, 2010, 1-8.
7. Βλ. RIC Hunt. V, 314, αρ. 67· RIC VIII, 419, αρ. 189.
8. Βλ. RIC Hunt. V, 65, αρ. 31· RIC VI, 586, αρ. 44.
9. Βλ. Σκρέκα Α. και Δαμάσκος Δ. Ένα υπόγειο ταφικό μνημείο στη θέση Παραβέλα στο Άργος Ορεστικό, ΑΕΜΘ 26, 2012 (υπό έκδοση).
10. Βλ. και Πλάντζος Δ. Η αρχαιολογία της μνήμης: Άργος Ορεστικό. Στο Κ. Μπουραζέλης, Β. Καραμανωλάκης και Σ. Κατάκης (επ.), *Η μνήμη της κοινότητας και η διαχείρισή της. Μελέτες από μια ημερίδα αφιερωμένη στη μνήμη του Τίτου Παπαμαστοράκη*. Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011, 189-210.